

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

De complenda

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

Vel ad purgationē peccati originalis ve
nialis et mortalis.

Secunda pars missae dicitur Gratiarū actio.

Hec est ps sexta pncipalis et
ultima ipsius missae quae dicitur Gratiarū
actio et est finalis missae cō
clusio. Et dividitur in tres clau
sulas. Nam primo ponit populi exultationē
quā reperitur cōlo: añ qñdā dicta. Secūdo
soluit gratiarū actōes i cōplenda. Ter
cio subiungit finale missae cōclusionē. ibi.
Ite missa est. vel bñdicam. Circa pñ
mū est notandū q post sumptionē sacri
et digitōz abluōne sequit̄ cant̄ cū qdā
subilo leticie q dicitur cōlo vel añ. et cantat̄ in
signū leticie et spūalis gaudij. p sumptōe
tati sacrificij. Dicit̄ aut̄ cōlo in signū q
cōlo facta est. vel vt in pñti cōicem⁹ san
ctis in grā: et in futuro in glā. Ite in si
gnū q populus olim oī die cōicabat et po
stea dicebāt añ. p gratiarū actōe. in signū
hui⁹ hodie dat̄ pax. Item p illo q postea
statutū fuit tñ dñicis dieb⁹ cōicare. nūc
dat̄ panis bñdictus vel sal. Mystice cō
muniō dicitur gaudij aploz de xp̄i resurre
ctione. Añ ideo dicitur cōlo vt p eā cōmuni
cemus deo et sanctis.

De complenda

Cōmuniōe dicta sacerdos letus ad po
pulū severtit et ipm salutās dicit. Dñs
vobiscū. sup. maneat in eternū in visceri
bus vñs infusus. Postea redit ad dex
trū cornu altaris et eleuatis manib⁹ po
pulū ad orationē puocat dicens. Orem⁹.
et ponit numerū collectarū sicut in pñci
pio missae. ad significandū q ita nobis est
necessaria subsequēs grā sicut pcedens.

Cōplenda agit gratiarū actōes. p pces
pro bñficio cōionis. In ipsa em̄ petit cō
munionis pfectionē q duplex est. Bre et
glē. vna est i via alia in patria. Dicit̄ cō
plenda qz p ipam cōplet̄ missa. Legit̄ in

dextra pte altaris in signū q iudet̄ in fi
ne ad xpm cōuertent̄. Finit̄ eā in medio
altaris in q xps signat̄. qz in xpo vniēt̄
iudei et gētes. Missa inchoat̄ et finit̄
in dextro cornu. qz p dextrā leta. per sinis
tram designant̄ tristitia. Nam s̄m Inno.
pncipiū missae gaudiū natiuitatis ostē
dit. In medio transit ad leuā. vbi tristitiā
passionis insinuat. Sed in fine iterū res
dit ad dextrā. vbi gaudiū resurrectionis
et ascensionis annūciat. Mystice cōplen
da ipi ascensionē fecit. q etia extēsis dicitur ma
nibus: qz ip̄s extēsis manib⁹ ascēdit in ce
lū. Populū iterū salutat dicens. Dñs vo
biscū. oprās vt a tēplo recedēs ad dño nō
recedat. Vel sic. dñs vobiscū. i. tota tri
nitas sit vobiscū. p̄ potētia. fili⁹ sapia.
spūsanctus amore. Dñs est nomē cōe:
toti trinitati vniēt̄. Iesus est nomen
psonale. Quinq̄ salutādo popl̄m. puer
tit̄ se ad popl̄m in signū q ip̄s quinq̄
in die pasce suis apparuit.

De ite missa est

Hic sequit̄ tertiā clausulā vltie par
tis missae quae dicitur missae cōclusio. Et p̄tinet l
seria. Primū est populi licētiatio. ibi. Ite
missa ē. Secūdū ē eiusdē populi cū cruce
bñdictio. Tercū ē q. p̄. r̄ finalis sup
plicatio. ibi. placeat tibi. Quantū ad
p̄mū sciendū est q missa trib⁹ modis
n̄itur. P̄mo p ite missa ē. qd dicit̄ qñ glā
in excelsis deo carat̄. in festis qñ populus
p̄ns est. tūc em̄ ipm licētiās dicit. Ite
missa ē. qsi diceret. Ite. i. redite ad p̄ria
missa ē. i. oblata est hostia salutaris deo
Vel sic. Ite ad p̄ria missa est p̄summa
ta vel finita. Vel ite post xpm et sequim
eū. qz hostia missa ē. p vobis ad deū p̄rem
placandū. Popul⁹ vo r̄idet. Deo grās.
referim⁹ de missae pfectione. et p tati bñf
cij pceptōe. Secūdo cōcludit̄ missa. per
bñdicam⁹ dño. tūc em̄ popl̄m distincte
nō alloquit̄ sed oēs ad grā actōes inuit̄
tat qz post oīa bona et data debem⁹ nos
būiliare et grās agere et sp̄ in grā actōe